

**ГАЗАР ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ, ГЕОДЕЗИ, ЗУРАГ ЗҮЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН
МОНГОЛ УЛСЫГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАВАН ЖИЛИЙН ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ**

д/д	Зорилт	Арга хэмжээ	Хэрэгжих хугацаа	Зарцуулсан хөрөнгийн хэмжээ, эх үүсвэр (сая төгрөг)	2025 оны зорилтот түвшин, үр дүнгийн үзүүлэлт	Хүрсэн түвшин, үр дүн	Хэрэгжилтийн хувь
1	3.6. Монгол Улсын газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн салбарын бодлого, төлөвлөлт, хэрэгжилтийн үр нөлөө, хүртээмжийг дээшлүүлж, хүн амын эрүүл, аюулгүй, ая тухтай орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	3.6.1. Газрын харилцаа, хот байгуулалтын эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хотуудын зэрэглэлийг тогтоосон байна.	2021 - 2025			Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн 181 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Монгол Улсын хууль, тогтоомжийг 2028 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл"-ийн хавсралтын 3,5,6,7,10 дугаар заалтуудад тусгагдсан Газрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Кадастрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Хаягжуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Орон зайн өгөгдлийн дэд бүтцийн тухай анхдагч хуулийн төсөл, хуулийн төслийн үзэл баримтлалын төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн шаардлагын хүрээнд боловсруулж, батлуулахаар хуулийн төслүүдийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийг эцэслэн боловсруулах, батлуулах үүрэгтэй ажлын хэсгүүд байгуулагдан, зөвлөх үйлчилгээний гүйцэтгэгчтэй хамтран ажиллаж байна. Үүнд: ГЗБГЗЗЕГ-ын 2025 оны А/148 Тушаалаар Геодези, зураг зүйн тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалын төсөл, хуулийн төсөл боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. ГЗБГЗЗЕГ-ын 2025 оны А/145 тушаалаар Газрын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалтын төсөл, хуулийн төсөл боловсруулах ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. ГЗБГЗЗЕГ-ын даргын 2025 оны А/229 дүгээр тушаалаар Кадастрын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалтын төсөл, хуулийн төсөл боловсруулах ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж байна. Хаягжуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлалыг 2025 оны 04 дүгээр сарын 03-ны өдөр Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга, Цахим хөгжил, инновац, харилцаа холбооны сайд, Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын сайд болон Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд нар хамтран баталсан.	70

						Батлагдсан үзэл баримтлалын хүрээнд мэргэжлийн байгууллагын төлөөлөл бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан, Хаягжуулалтын тухай хуулийн төслийг боловсруулан ажиллаж байна.	
2		3.6.2. Хаягжилтын нэгдсэн системийг Монгол орны нийт нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд байгуулна.	2021 - 2025			2020-2022 онд “Улсын хэмжээнд хаягийн мэдээллийн систем байгуулах” ажлын хүрээнд хаягийн өгөгдөл мэдээллийг засварлаж, 21 аймгийн 330 сумын хэмжээнд хаягийн мэдээллийн системийг хаягжуулах үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлсэн. Засгийн газрын 2022 оны 180 дугаар “Хаягийн мэдээллийн сангийн нэгдсэн системийг хэрэглээнд нэвтрүүлэх тухай” тогтоолын дагуу 21 аймгийн 330 сумын хэмжээнд Хаягийн мэдээллийн системийг нэвтрүүлэн шинэчилсэн хаяг олгосон. Хаягийн мэдээллийн системд 21 аймгийн 330 сумын хэмжээнд 50530 гудамж, зам, 689,888 барилга, 1139127 нэгж талбар, 258,650 газар, усны нэр, 628,436 орц, гарцын мэдээллийг оруулж тус тус хаяг олгоод байна. 2023 оноос нийслэлийн 9 дүүргийн хэмжээнд гудамж, зам, талбай, орц, гарцыг зураглаж хаягийн орон зайн өгөгдөл мэдээллийг бүрдүүлсэн. Нийслэлийн хэмжээнд 41598 гудамж, зам, 318510 барилга, 516963 нэгж талбарт тус тус хаяг олгоод байна. 2024 онд “Хаягийн мэдээллийн системийн нэмэлт хөгжүүлэлт” хийх ажлын хүрээнд хаягийн мэдээллийн системийг боловсронгуй болгож, хаяг олгох үйл ажиллагааг бүрэн автоматжуулах, цахимжуулах, нээлттэй веб-д суурилж хөгжүүлсэн. 2025 онд “Хаягийн мэдээллийн систем”-д нэмэлт хөгжүүлэлт хийгдсэн шинэ системийг нийслэлийн 9 дүүрэг, 21 аймгийн 330 сумдад хэрэглээнд нэвтрүүлэхээр ажиллаж байна. Үүнд: Олон улсын жишигт нийцсэн хаягийн удирдлагын системийн сургалтыг нийслэл, 9 дүүргийн Газар зохион байгуулалтын албаны холбогдох мэргэжилтнүүдийг хамруулан 2025 оны 06 дугаар сарын 12-ны өдөр зохион байгуулж, Чингэлтэй дүүргийн хэмжээнд, 2025 оны 08 дугаар сарын 22-ний өдөр Хүннү хотын Захирагчийн ажлын алба, Сүхбаатар дүүргийн ГЗБА-ны мэргэжилтэнүүдэд, 2025 оны 09 сарын 09 ны өдөр Баянгол, Хан-Уул дүүргийн ГЗБА-ны мэргэжилтэнүүдэд сургалтыг тус тус зохион байгуулж, хаягийн мэдээллийн системийг хэрэглээнд нэвтрүүлээд байна.	90

					Монгол улсын Засгийн газар болон БНСУ-ын Дотоод хэрэг, аюулгүй байдлын яам мөн Газар геоматик корпорацтай хаягийн талаар харилцан мэдээлэл солилцох хамтран ажиллах санамж бичгүүдийг байгуулсан. БНСУ-тай байгуулсан санамж бичгийн хүрээнд Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Олон Улсын хамтын ажиллагааны байгууллага (КОЙКА)-ын санхүүгийн дэмжлэгт тулгуурлан “Монгол Улсын хаягийн мэдээллийн системийг шинэчлэх” төслийг 2026-2029 оны хооронд 8 сая ам.долларын буцалтгүй тусламжаар хэрэгжүүлэхээр шийдвэрлэгдэн, хамтран ажиллаж байна.	
3		3.6.3. Газар ашиглалт, газрын мониторингийн байнгын ажиллагаатай хяналтын систем бий болж, газрыг хамгаалах, нөхөн сэргээх тогтолцоог бүрдүүлнэ.	2021 - 2025		Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгаа: Газрын мониторингийн сүлжээний цэгт газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны ажлыг 2021 онд 1000 мониторингийн цэгт, 2022 онд 400 мониторингийн цэгт, 2023 онд 350 мониторингийн цэгт, 2024 онд 300 мониторингийн цэгт, нийт 2050 мониторингийн цэгт зохион байгуулж, хөрсний элэгдэл, эвдрэл, доройтлын байдлыг тодорхойлсон. 2025 онд 500 мониторингийн цэгт газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгааны ажлыг хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөн тус ажлын гүйцэтгэгч байгууллагыг сонгон шалгаруулж байна. Газрын төлөв байдал, чанарын захиалгат хянан баталгааны ажлыг 2021-2025 оны хооронд 69,855 нэгж талбарыг цахим системээр баталгаажуулсан. Газрын мониторингийн цахим систем: Газрын мониторингийн цахим системийг 2023-2024 онд шинэчлэн хөгжүүлж, газрын төлөв байдал, чанарын захиалгат хянан баталгаа, газарт учруулсан хохирол, нөхөн сэргээлт, бэлчээрийн төлөв байдлын статистик дашбоардын нэмэлт хөгжүүлэлт хийж, хиймэл дагуулын /Mongolian data cube/-г мониторингийн орон зайн дүн шинжилгээнд холбож, egazar.gov.mn цахим хуудсаар дамжуулан хэрэглэгчдэд хүргэж байна. Мөн бэлчээрийн фото мониторингийн хээрийн судалгааг хийх “Belcheer” гар утасны аппликейшнийг хөгжүүлж, хэрэглээнд гаргасан. Газрын мониторингийн цахим системд итгэмжлэгдсэн лабораториудыг холбож, газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны ажлын хөрс, усны шинжилгээний мэдээллийг оруулах ажлыг цахимжуулсан. Мониторингийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллагуудын мэдээллийг харах дундын мэдээллийн сан	100

					хөгжүүлэн, хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Газрын мониторингийн цахим системд зайнаас тандан судлал, өндөр нарийвчлал бүхий хиймэл дагуулын зураг ашиглан мониторинг хийх, бохирдол, доройтолд орсон байршлуудыг тодорхойлж, 2025 онд нөхөн сэргээлт хийх үйл ажиллагааг цахимжуулж, хяналт тавих шинэ цэс хөгжүүлэх ажлыг эхлүүлээд байна. 2025 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд нийт 18 аймагт 2,715,639.9 га талбай бүхий 653 байршилд газрыг нөхөн сэргээж, хамгаалахаар төлөвлөөд байна. Газрын мониторингийн эрх зүйн орчинг сайжруулах: Засгийн газрын 2024 оны 92 дугаар тогтоолоор “Газрын төлөв байдал, чанарын улсын хянан баталгаа хийх журам”-ыг шинэчлэн батлуулсан. Мөн Барилга, хот байгуулалтын сайдын тушаалаар “Зайнаас тандан судлалын аргаар бэлчээрийн мониторинг хийх аргачилсан заавар”-ыг 2022 онд, “Зайнаас тандан судлалын аргаар тариалангийн мониторинг хийх аргачилсан заавар”-ыг 2023 онд тус тус батлуулсан. Мөн 2024 онд “Газрын доройтол тодорхойлох аргачлал”, “Газрын төлөв байдал, чанарыг сайжруулах, доройтол, бохирдлыг бууруулах аргачлал”-уудыг тус боловсруулсан бөгөөд батлуулахаар ажиллаж байна.	
4		3.6.4. Монгол Улсын геодезийн сүлжээг шинэчлэн сайжруулж, нийт нутаг дэвсгэрийг бүх төрлийн масштабын байр зүйн зургаар бүрэн хангана.	2021 - 2025		Монгол Улсын геодезийн сүлжээг шинэчлэн сайжруулах: 2021 онд Өндрийн I ангийн сүлжээг 2 полигон, 472 цэгтэйгээр байгуулж, 2022-2023 онд Геодезийн сүлжээний эхлэл цэгийг өндрийн I ангийн сүлжээтэй холбосон. “Монгол орны өндрийн тулгуур сүлжээг шинэчлэх” ТЭЗҮ-ийг боловсруулан 2023 онд батлуулсан, өндрийн II ангийн сүлжээний 6 шугамаар ОХУ-ын өндрийн сүлжээтэй холбохоор ажиллаж байна. “Геодезийн сүлжээний эхлэл цэгийг өндрийн I ангийн сүлжээтэй холбох, хэмжилт хийх” ажлыг зохион байгуулсан. 2024 онд Өндрийн I ангийн сүлжээний цэгийн солбицол, өндрийн утгын жагсаалтыг Геодези, зураг зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд оруулж, хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. 2023 онд “Монгол Улсын GNSS-ийн байнгын ажиллагаатай станцын сүлжээг өтгөрүүлэх, байнгын ажиллагааг хангах” техник эдийн засгийн үндэслэл, төсвийн тооцоог шинэчлэн боловсруулж баталсан. 2024 онд Монгол Улсын геодезийн байрлалын сүлжээг өтгөрүүлэх, нарийвчлалыг сайжруулах зорилгоор улсын	70

					төсвийн хөрөнгөөр 5-н аймгийн 5-н суманд шинээр байнгын ажиллагаатай 5 суурин станц байгуулснаар улсын байрлалын сүлжээний 48 станцтай болсон. 2024 онд Монгол улсын Засгийн газрын 2022 оны 267 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангах ажлын хүрээнд улсын байрлалын сүлжээний дээд ангийн идэвхитэй цэг тэмдэгт болох GNSS-ийн байнгын ажиллагаатай 48 суурин станцуудын солбицлыг ITRF2020 солбицлын тогтолцоонд тодорхойлж, хурдны вектор утгыг бодож батлан хэрэглээнд нэвтрүүлээд байна. Нийт нутаг дэвсгэрийг бүх төрлийн масштабын байр зүйн зургаар бүрэн хангах: 2024 онд Нийслэл болон 2 аймгийн 5 сумын төвийн 1:1000-ны масштабтай байр зүйн зургийг орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр гүйцэтгүүлж байна. “Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн 55 хувийг 1:25000-ны масштабтай байр зүйн зургаар зурагжуулах”, “Монгол орны өндрийн тулгуур сүлжээг шинэчлэх” ТЭЗҮ-ийг Барилга, хот байгуулалтын Дэд сайдаар батлуулсан. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн 55 хувийг 1:25000-ны масштабтай байр зүйн зургаар зурагжуулах ажлын саналыг 2020-2023 онд хэрэгжих төсөл, арга хэмжээний төсвийн төсөлд тусгуулахаар БХБС-ын албан тоотыг Сангийн яаманд хүргүүлсэн хөрөнгө тусгагдаагүй. 2024 онд Боомтын сэргэлтийн хүрээнд хийгдэх 1:25000-ны масштабтай байр зүйн зураглалын ажлын төсвийн тооцоог гаргаж, 2025 оны төсөвт тусгуулахаар Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газарт хүргүүлсэн хөрөнгө тусгагдаагүй. МУҮАБ-д Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийн баруун бүсийг 1:25000 масштабтай байр зүйн зургаар зурагжуулах ажлын танилцуулга болон төсвийн тооцоог хүргүүлсэн.	
5		3.6.5. Газар, үл хөдлөх хөрөнгийн нэгдсэн бүртгэл, үнэлгээ, төлбөр, татвар,	2021 - 2025		Газар, үл хөдлөх хөрөнгийн нэгдсэн бүртгэлийг хөгжүүлэх талаар: “Цахим үйл ажиллагаатай газрын биржийг газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын эрхлэх асуудлын хүрээнд байгуулж, газрын сан бүрдүүлэх, газар хөгжүүлэлт хийх” ажлын техник эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулан, 2023 онд Барилга, хот байгуулалтын яамны дэргэдэх ШУТТЗ-ийн хурлаар хэлэлцүүлж, дэмжигдэн техник,	90

		биржийн системийг хөгжүүлж, үйл ажиллагааг нь эхлүүлнэ.			эдийн засгийн үндэслэл батлагдсан. 2024 онд Газрын биржийн цахим системд газрын нөөц сан байгуулж, бүртгэх боломжийг бүрдүүлэх, газар хөгжүүлэлттэй холбоотой Кадастрын бүртгэлийг орон зайд суурилсан үндсэн агуулгаар нь хөгжүүлж 2D /хэмжээст/ кадастрын системийг байгуулсан. Тус системд Монгол улсын хэмжээнд 1,710,964 өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрх үүсэн нэгж талбар бүхий газар бүртгэлтэй байгаа бөгөөд эдгээр газартай холбоотой 2D хэмжээст улсын бүртгэлийн харилцааг эрхлэн явуулж байна. Кадастрын мэдээллийн нэгдсэн системийг өргөжүүлэн, газар болон түүн дээр байрлах аливаа үл хөдлөх эд хөрөнгийн бодит зураглал, бүртгэл, мэдээлэл 3D /хэмжээст/ байдлаар бүрдүүлэх, үл хөдлөх эд хөрөнгийн цогц мэдээлэл бүхий нэгдсэн гурван хэмжээст бүртгэл бий болгох зорилгоор хот байгуулалтын кадастрын систем, хаягийн мэдээллийн системтэй холбож дундын мэдээллийн сан байгуулсан. Одоогийн байдлаар Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар, Нийслэлийн хот байгуулалт, хотын стандартын газар гэсэн 2 байгууллагуудтай харилцан мэдээллээ тухай бүр солилцож, нийт 500,000 барилгын бүртгэлийг нэгтгэж, 2D хэмжээст Газар болон үл хөдлөх, эд хөрөнгийн бүртгэлийн нэгдсэн санг үүсгээд байна. Мөн кадастрын объектыг гурван хэмжээст нэгж талбар бүрээр дүрслэн илэрхийлж түүнтэй холбогдох субъект болон эрх, эрхийн хязгаарлалт, эрхийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой үүрэг хариуцлагын мэдээллийг орон зай, цаг хугацааны агуулгатайгаар бүртгэх, түүнчлэн зах зээлийн үнэ, жишиг үнэ, татвар төлбөрийн мэдээллийг хамруулах зорилгоор гурав болон дөрвөн /3d, 4d/ хэмжээст кадастрын мэдээллийн нэгдсэн системийг байгуулах ТЭЗҮ-г улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хийж гүйцэтгэн 2022 оны 11 дүгээр сард батлуулаад байна. Газрын үнэлгээ, төлбөр, татвар, биржийн системийг хөгжүүлж, үйл ажиллагаанд нэвтрүүлэх: Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын даргын 2020 оны А/30 дугаар тушаалаар Газрын биржийн цахим системийг, мөн 2020 оны А/05 дугаар тушаалаар Газрын	
--	--	---	--	--	---	--

						төлбөр, татварын цахим систем, Газрын үнэлгээний цахим системийг тус тус хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Мөн 2021-2025 ондуудад Газрын төлбөр, татварын цахим систем, Газрын үнэлгээний цахим систем, Газрын биржийн цахим системд жил бүр тогтмол нэмэлт, хөгжүүлэлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэж байгаа бөгөөд тус системүүдийг 21 аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газар, Нийслэлийн Газар зохион байгуулалтын алба үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна. Тус газрын даргын 2025 оны А/03 дугаартай тушаалаар Газрын биржийн цахим системийн (www.mle.mn)-ийн шинэчилсэн 3.0 хувилбарыг улсын хэмжээнд хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Мөн 2021-2024 оны байдлаар нийт 18754 газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулах эрхийн дуудлага худалдаа зохион байгуулж, 23,917 иргэн, хуулийн этгээд оролцсон. Газрын биржээс олсон жилийн дундаж орлого 23.4 тэрбум, 2020-2024 оны хооронд нийт орлого 117.04 тэрбум төгрөгийг олж Улсын төсөвт төвлөрүүлээд байна.	
--	--	--	--	--	--	---	--